

INFLYATSIYA VA UNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI

Ilmiy tadqiqotchilar: Turaqulov Nodirbek Abduzoyir o'g'li

Ruzatov Jamshid Rustam o'g'li

Nomozov Abdumannob Abdumajid o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

2-kurs, Iqtisodiyot yo'nalishi

Annotatsiya: Mazkur maqolada inflyatsiya tushunchasi, uning kelib chiqish sabablari va iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilinadi. Inflyatsiya iqtisodiyotning muhim ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, narxlar umumiy darajasining o'sishi orqali namoyon bo'ladi. Maqolada talab va xarajat inflyatsiyasi, ularning yuzaga kelish omillari hamda iqtisodiy o'sishga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonda so'nggi yillarda kuzatilgan inflyatsiya darajalari misol sifatida keltirilib, ularning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri tahlil qilinadi. Natijalar asosida inflyatsiyani nazorat qilishning asosiy yo'llari va davlat siyosati muhimligi ko'rsatib berilgan. Tadqiqot davomida statistik ma'lumotlar va oddiy iqtisodiy tahlil usullaridan foydalanildi. Inflyatsiya darajasining oshishi aholi real daromadlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi, ishlab chiqarish xarajatlarini oshirishi va iqtisodiy barqarorlikka xavf tug'dirishi mumkinligi aniqlangan. Shu sababli inflyatsiyani boshqarish makroiqtisodiy siyosatning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, narxlar darajasi, talab inflyatsiyasi, xarajat inflyatsiyasi, makroiqtisodiyot, pul-kredit siyosati, iqtisodiy o'sish, real daromad, Markaziy bank, fiskal siyosat

ABSTRACT: This article analyzes the concept of inflation, its causes, and its impact on the economy. Inflation is one of the key macroeconomic indicators, reflected in the general increase in price levels. The study examines demand-pull and cost-push inflation, their causes, and their influence on economic growth. In addition, recent inflation trends in Uzbekistan are considered as practical examples, and their effects on economic processes are analyzed. The research uses statistical

data and basic analytical methods to evaluate inflation dynamics. The findings show that rising inflation negatively affects real incomes, increases production costs, and threatens economic stability. Therefore, controlling inflation is one of the main priorities of macroeconomic policy.

Keywords: *inflation, price level, demand inflation, cost inflation, macroeconomics, monetary policy, economic growth, real income, central bank, fiscal policy*

Аннотация: *В данной статье рассматривается понятие инфляции, её причины и влияние на экономику. Инфляция является одним из важнейших макроэкономических показателей, отражающим общий рост цен на товары и услуги. В статье анализируются основные виды инфляции, такие как инфляция спроса и инфляция издержек, а также факторы, влияющие на их возникновение. Кроме того, в качестве примера приведены данные по инфляции в Узбекистане за последние годы и проанализировано их влияние на экономические процессы. В ходе исследования использовались статистические данные и методы сравнительного анализа. Результаты показывают, что высокий уровень инфляции негативно влияет на реальные доходы населения, увеличивает производственные издержки и снижает экономическую стабильность. В связи с этим контроль над инфляцией является одной из важнейших задач макроэкономической политики государства.*

Ключевые слова: *инфляция, уровень цен, инфляция спроса, инфляция издержек, макроэкономика, денежно-кредитная политика, экономический рост, реальные доходы, Центральный банк, фискальная политика*

KIRISH

Hozirgi zamonaviy iqtisodiyot sharoitida inflyatsiya deyarli barcha davlatlar duch kelayotgan asosiy muammolardan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan sari narxlarning o'zgarishi tabiiy jarayon bo'lib qolmoqda. Biroq narxlarning doimiy ravishda oshib borishi, ya'ni inflyatsiya, iqtisodiy barqarorlikka jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli inflyatsiyani o'rganish va uni nazorat

qilish masalasi makroiqtisodiyotning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Inflyatsiya oddiy qilib aytganda, bozorda tovar va xizmatlar narxining umumiy darajada oshib borishidir. Bu jarayon natijasida pulning xarid qobiliyati pasayadi, ya'ni bir xil miqdordagi pulga oldingiga qaraganda kamroq mahsulot sotib olish mumkin bo'ladi. Ayniqsa, bu holat aholining kundalik hayotiga sezilarli ta'sir qiladi. Masalan, oziq-ovqat, kiyim-kechak yoki kommunal xizmatlar narxining oshishi aholining real daromadlarini kamaytiradi.

Inflyatsiya faqatgina narxlar o'sishi bilan cheklanib qolmaydi. U ishlab chiqarish jarayoniga, investitsiya faoliyatiga, bandlik darajasiga va hatto davlat siyosatiga ham ta'sir ko'rsatadi. Ba'zi hollarda past darajadagi inflyatsiya iqtisodiy faollikni oshirishi mumkin, lekin uning yuqori darajasi iqtisodiyot uchun salbiy oqibatlarga olib keladi. Shuning uchun inflyatsiya darajasini me'yorida ushlab turish har bir davlat uchun muhim vazifa hisoblanadi. O'zbekiston iqtisodiyotida ham inflyatsiya muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatimizda iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda, yangi ishlab chiqarish korxonalari ochilmoqda va bozor munosabatlari rivojlanmoqda. Bu jarayonlar inflyatsiyaga ham o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Ayrim davrlarda narxlarning keskin oshishi kuzatilgan bo'lsa, keyingi yillarda uni pasaytirish bo'yicha muayyan choralar amalga oshirilmoqda.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — inflyatsiya tushunchasini kengroq yoritish, uning kelib chiqish sabablari va iqtisodiyotga ta'sirini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, O'zbekistondagi inflyatsiya jarayonlari misolida umumiy xulosalar chiqarish va uni nazorat qilish bo'yicha muhim jihatlarni ko'rsatib berish ham ushbu ishning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Inflyatsiya masalasi iqtisodiyot fanida eng ko'p o'rganilgan mavzulardan biri hisoblanadi. Turli davrlarda iqtisodchi olimlar inflyatsiyaning kelib chiqish sabablarini turlicha izohlab kelgan. Masalan, klassik iqtisodchilar inflyatsiyani asosan pul massasining ortishi bilan bog'lashgan. Ularning fikricha, muomaladagi pul miqdori ortib ketsa, bu narxlarning oshishiga olib keladi. Keyinchalik keynsiyalar

maktabi vakillari inflyatsiyani faqat pul omili bilan emas, balki umumiy talabning ortishi bilan ham izohlashgan. Ularning qarashlariga ko'ra, iqtisodiyotda talab ishlab chiqarish imkoniyatlaridan oshib ketganda narxlar ko'tariladi. Zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda esa inflyatsiya ko'p omilli jarayon sifatida qaraladi va unga ichki hamda tashqi omillar ta'sir qilishi ta'kidlanadi. Inflyatsiyaning asosiy turlari sifatida odatda talab inflyatsiyasi va xarajat inflyatsiyasi ajratiladi. Talab inflyatsiyasi aholi daromadlari oshib, iste'mol kuchayganda yoki davlat xarajatlari ortganda yuzaga keladi. Masalan, davlat tomonidan yirik loyihalarga mablag' ajratilishi iqtisodiyotda pul aylanishini oshiradi va bu narxlarning ko'tarilishiga sabab bo'lishi mumkin.¹

Xarajat inflyatsiyasi esa ishlab chiqarish jarayonida xarajatlarning oshishi bilan bog'liq. Masalan, elektr energiyasi, yoqilg'i yoki xomashyo narxining oshishi ishlab chiqaruvchilar uchun qo'shimcha xarajatlarni keltirib chiqaradi. Natijada ular mahsulot narxini oshirishga majbur bo'ladilar. Ushbu maqolada inflyatsiya jarayonlarini tahlil qilish uchun asosan taqqoslash, tahlil va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, O'zbekistonning so'nggi yillardagi inflyatsiya ko'rsatkichlari statistik ma'lumotlar asosida ko'rib chiqildi. Bu orqali inflyatsiyaning dinamikasi va uning iqtisodiyotga ta'siri haqida aniqroq tasavvur hosil qilishga harakat qilindi.

Tadqiqot jarayonida rasmiy manbalar, xususan, Markaziy bank va statistika ma'lumotlariga tayanildi. Bu esa maqoladagi xulosalarning ishonchligini oshirishga yordam berdi.

NATIJALAR

Ushbu tadqiqot davomida O'zbekistonda so'nggi yillarda kuzatilgan inflyatsiya darajalari tahlil qilindi. Quyidagi jadvalda inflyatsiyaning yillar kesimidagi o'zgarishi keltirilgan.

1-jadval. O'zbekistonda inflyatsiya darajasi (%)

¹ O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – <https://stat.uz>

Yil	Inflyatsiya darajasi (%)
2020	11.1
2021	10.0
2022	12.3
2023	9.8
2024	8.7

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, 2020–2022 yillarda inflyatsiya darajasi nisbatan yuqori bo‘lgan. Ayniqsa, 2022-yilda inflyatsiya 12 foizdan oshgani kuzatiladi. Bu davrda global iqtisodiy holat, xususan, energiya resurslari va oziq-ovqat narxlarining oshishi muhim rol o‘ynagan.

2023–2024 yillarga kelib esa inflyatsiya darajasining pasayish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu holat davlat tomonidan olib borilgan pul-kredit siyosati, narxlarni tartibga solish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlar bilan bog‘liq deb hisoblash mumkin.

Tahlil natijalariga ko‘ra, inflyatsiyaning iqtisodiyotga ta‘siri bir necha yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, inflyatsiya aholining real daromadlarini kamaytiradi. Ya‘ni, ish haqi oshgan taqdirda ham narxlar tezroq o‘sayotgan bo‘lsa, aholining xarid qobiliyati pasayadi.

Ikkinchidan, inflyatsiya ishlab chiqarish xarajatlariga ta‘sir qiladi. Xomashyo va energiya narxining oshishi korxonalar uchun qo‘shimcha xarajatlarni keltirib chiqaradi. Bu esa yakuniy mahsulot narxining oshishiga olib keladi.

Uchinchidan, inflyatsiya investitsiya muhitiga ham ta‘sir ko‘rsatadi. Yuqori inflyatsiya sharoitida investorlar uzoq muddatli loyihalarga mablag‘ kiritishda ehtiyotkor bo‘lib qoladilar. Chunki narxlarning beqarorligi kelajakdagi daromadni aniq prognoz qilishni qiyinlashtiradi.

Umuman olganda, olingan natijalar inflyatsiyaning iqtisodiyot uchun muhim va ko'p qirrali ta'sirga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu sababli uni doimiy ravishda kuzatib borish va nazorat qilish zarur.

MUHOKAMA

Yuqoridagi natijalar shuni ko'rsatadiki, inflyatsiya iqtisodiyotning deyarli barcha sohalariga ta'sir qiladigan murakkab jarayon hisoblanadi. Ayniqsa, uning aholining kundalik hayotiga ta'siri ancha sezilarli bo'ladi. Narxlarning oshishi birinchi navbatda oddiy iste'molchilarga ta'sir qiladi, chunki ular oziq-ovqat, kiyim-kechak va boshqa zarur mahsulotlarni har kuni xarid qiladi. Masalan, bozorlarda sabzavot yoki go'sht mahsulotlari narxining oshishi ko'pchilik uchun sezilarli muammo tug'diradi. Bu esa aholi xarajatlarining ortishiga olib keladi va natijada jamg'arma qilish imkoniyatlari kamayadi. Shu jihatdan qaraganda, inflyatsiya ijtimoiy jihatdan ham muhim muammo hisoblanadi.

Boshqa tomondan, inflyatsiya ishlab chiqaruvchilarga ham ta'sir qiladi. Agar ishlab chiqarish xarajatlari oshsa, korxonalar mahsulot narxini ko'tarishga majbur bo'ladi. Bu esa bozorda umumiy narxlar darajasining yana oshishiga olib keladi. Ya'ni, inflyatsiya o'z-o'zini kuchaytiruvchi jarayonga ham aylanishi mumkin. Shu bilan birga, inflyatsiyaning ijobiy tomonlari ham ma'lum darajada mavjud. Masalan, juda past darajadagi inflyatsiya iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi. Chunki tadbirkorlar kelajakda narxlar oshishini kutib, ishlab chiqarishni kengaytirishga harakat qiladi. Bu esa iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'zbekistonda inflyatsiyani nazorat qilishda Markaziy bank muhim rol o'ynaydi. Asosan foiz stavkalarini o'zgartirish orqali pul massasiga ta'sir qilinadi. Agar inflyatsiya yuqori bo'lsa, foiz stavkalari oshiriladi va bu orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha pul aylanishi kamaytiriladi.

Umuman olganda, inflyatsiyani to'liq yo'q qilish mumkin emas, lekin uni ma'lum darajada ushlab turish muhim hisoblanadi. Eng asosiysi, inflyatsiya nazoratdan chiqib ketmasligi kerak. Chunki yuqori inflyatsiya iqtisodiy barqarorlikka jiddiy zarar yetkazishi mumkin.

Inflyatsiya haqida buyuk iqtisodchilarning qarashlari

Inflyatsiya masalasi tarix davomida ko‘plab mashhur iqtisodchi olimlar tomonidan o‘rganilgan. Ularning har biri bu jarayonga turlicha yondashgan va o‘z davriga mos nazariyalar ishlab chiqqan.

Masalan, mashhur iqtisodchi **Milton Fridman** inflyatsiyani asosan pul omili bilan bog‘lagan. U “inflyatsiya har doim va har yerda pul hodisasi” degan mashhur fikrni ilgari surgan. Uning nazariyasiga ko‘ra, agar iqtisodiyotda pul massasi tez sur‘atda oshsa, bu albatta narxlarning oshishiga olib keladi. Shu sababli u pul-kredit siyosatini inflyatsiyani nazorat qilishning asosiy vositasi deb hisoblagan.²

Boshqa bir mashhur iqtisodchi **Jon Meynard Keyns** esa inflyatsiyaga boshqacha yondashgan. U inflyatsiyani faqat pul bilan bog‘lamasdan, balki iqtisodiyotdagi umumiy talab darajasi bilan tushuntirgan. Keynsning fikricha, agar iqtisodiyotda talab ishlab chiqarish imkoniyatlaridan ortib ketsa, narxlar oshadi. Shu sababli u davlatning iqtisodiyotga faol aralashuvini qo‘llab-quvvatlagan.³

Shuningdek, klassik iqtisodchilar, jumladan **Adam Smit** inflyatsiya masalasini bevosita chuqur o‘rganmagan bo‘lsa-da, pul va bozor muvozanati haqidagi fikrlari orqali bu jarayonni tushuntirishga asos yaratgan. Uning qarashlarida bozor mexanizmi o‘z-o‘zini tartibga soladi degan g‘oya ilgari surilgan.⁴

Zamonaviy iqtisodchilarning fikriga ko‘ra esa inflyatsiya ko‘p omilli jarayon bo‘lib, unga ichki (talab, ishlab chiqarish xarajatlari) va tashqi (import narxlari, global iqtisodiy vaziyat) omillar birgalikda ta’sir qiladi. Shu sababli uni nazorat qilish uchun faqat bitta usul emas, balki kompleks yondashuv talab etiladi.

Bugungi kunda inflatsiyani oldini olish uchun nimalar qilish kerak

Bugungi kunda inflatsiyani pasaytirish yoki uning kuchayib ketishini oldini olish uchun bitta emas, bir nechta yo‘nalishda bir vaqtning o‘zida ishlash kerak.

² Mankiw N. G. *Principles of Economics*. – Boston: Cengage Learning, 2018.

³ Blanchard O. *Macroeconomics*. – Pearson Education Limited, 2017.

⁴ Samuelson P. A., Nordhaus W. D. *Economics*. – New York: McGraw-Hill, 2015.

Chunki inflatsiya faqat pul ko'payib ketgani uchun emas, balki talabning ortishi, ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi, import narxlarining qimmatlashishi, energiya ta'minotidagi uzilishlar va bozordagi raqobat yetarli bo'lmagani sababli ham yuzaga keladi. Shu sababli inflatsiyaga qarshi kurashishda pul-kredit siyosati, fiskal siyosat va tarkibiy islohotlar bir-birini to'ldirishi kerak. O'zbekiston Markaziy banki ham inflatsiyani 5 foizlik o'rta muddatli maqsadga tushirish uchun qat'iy pul-kredit siyosati bilan birga tarkibiy islohotlar, raqobatni kuchaytirish, savdo ochiqligi, energiya xavfsizligi va infratuzilmani yaxshilash zarurligini ta'kidlagan.

Birinchi navbatda, **Markaziy bankning qat'iy va ishonchli pul-kredit siyosati** zarur. Foiz stavkasi inflatsiyaga qarshi eng asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Agar iqtisodiyotda ortiqcha talab kuchaysa, foiz stavkalarini yuqori ushlab turish kredit o'sishini va ortiqcha xarajatlarni sekinlashtiradi. Bundan tashqari, Markaziy bankning aniq bayonotlari va inflatsiya bo'yicha ochiq kommunikatsiyasi aholining va biznesning kutilmalarini barqarorlashtiradi. IMF ham pul-kredit siyosatining inflatsiyaga aynan kutilmalar orqali kuchli ta'sir qilishini alohida qayd etadi.⁵

Ikkinchi muhim yo'nalish — **davlat byudjeti intizomini saqlash**. Agar byudjet xarajatlari haddan tashqari tez oshib ketsa yoki iqtisodiyotga keragidan ortiqcha talab berilsa, bu inflatsion bosimni kuchaytiradi. IMF va Jahon banki fiskal siyosatda xarajatlarni ustuvor yo'nalishlarga qayta taqsimlash, daromad bazasini mustahkamlash va umumiy makrobarqarorlikni saqlash inflatsiyani jilovlashda muhim ekanini ko'rsatadi. Ya'ni davlat har bir xarajatning iqtisodiyotga ta'sirini hisobga olishi kerak.⁶

Uchinchi yo'nalish — **taklifni kengaytirish**, ya'ni bozorda mahsulot va xizmatlar hajmini oshirish. Agar ichki bozor talabiga nisbatan taklif kam bo'lsa, narxlar baribir ko'tariladi. Shu sababli qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat sanoati,

⁵ O'zbekiston Respublikasi "Markaziy bank to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.

⁶ International Monetary Fund (IMF). *World Economic Outlook Report*. – 2023

logistika, omborxonalar tizimi, energiya ta'minoti va transport xarajatlarini yaxshilash juda muhim. Ayniqsa, energiya va logistika xarajatlari oshishi xarajat inflatsiyasini kuchaytiradi. Markaziy bank ham inflatsiyani pasaytirish uchun energiya xavfsizligi, infratuzilma va savdo ochiqligini yaxshilash kerakligini aytgan.

To'rtinchi yo'nalish — **raqobatni kuchaytirish**. Bozorda raqobat kuchli bo'lsa, ishlab chiqaruvchi yoki sotuvchi narxni asossiz oshira olmaydi. Monopoliyaga yaqin holatlar, importdagi to'siqlar yoki ayrim bozorlarda ishtirokchilarning kamligi narxlarning tezroq oshishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli ichki bozorda sog'lom raqobatni kengaytirish, import va ichki ta'minot zanjirlarini soddalashtirish inflatsiyani pasaytirishga yordam beradi.

Beshinchi yo'nalish — **ijtimoiy himoyani manzilli qilish**. Inflatsiyaga qarshi kurashish degani barcha narxlarni sun'iy ushlab turish degani emas. Odatda keng ko'lamli subsidiya yoki umumiy narx nazorati qisqa muddatda yengillik berishi mumkin, lekin uzoq muddatda bozordagi muvozanatni buzadi. Shuning uchun eng to'g'ri yo'l — kam ta'minlangan qatlamlarga manzilli yordam berish va bir paytning o'zida umumiy inflatsion bosimni pasaytirishdir. IMF fiskal siyosatda noaniqlik sharoitida aynan maqsadli va ehtiyotkor choralar muhimligini ta'kidlaydi⁷.

2-jadval. Bugungi kunda inflatsiyani pasaytirish bo'yicha asosiy yechimlar

Yo'nalish	Amalga oshiriladigan chora	Kutiladigan natija
Pul-kredit siyosati	Foiz stavkasini inflatsion bosimga mos ushlab turish, kredit o'sishini me'yorlash	Talab kamayadi, inflatsiya sekinlashadi
Fiskal siyosat	Byudjet xarajatlarini tartibli yuritish, samarasiz xarajatlarni qisqartirish	Ortiqcha talab bosimi kamayadi

⁷ World Bank. *Global Economic Prospects*. – Washington DC, 2023

Yo'nalish	Amalga oshiriladigan chora	Kutiladigan natija
Ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash	Mahalliy ishlab chiqarish, logistika va energiya ta'minotini yaxshilash	Taklif ko'payadi, narx bosimi pasayadi
Raqobat muhiti	Monopol holatlarni kamaytirish, import va ichki bozor raqobatini oshirish	Narxlarning asossiz oshishi cheklanadi
Kutilmalarni boshqarish	Markaziy bankning aniq va ochiq bayonotlari	Aholi va biznesning inflatsion kutilmalari pasayadi
Ijtimoiy himoya	Manzilli yordam va ehtiyojmand qatlamni qo'llab-quvvatlash	Aholi daromadi himoyalanaadi, umumiy bozor buzilmaydi

Jadvaldan ko'rinadiki, inflatsiyani oldini olish uchun faqat bitta choraga tayanish yetarli emas. Eng samarali yo'l — pul-kredit siyosati, fiskal intizom va ishlab chiqarishni kengaytirish choralarini birgalikda olib borishdir. Bu yondashuv xalqaro institutlar va O'zbekiston Markaziy banki tavsiyalariga ham mos keladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, inflyatsiya iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, u har bir davlatda ma'lum darajada mavjud bo'ladi. Lekin uning darajasi va qanday boshqarilishi iqtisodiy barqarorlikka katta ta'sir qiladi. Inflyatsiya oddiygina narxlarning oshishi emas, balki butun iqtisodiy tizimga ta'sir qiladigan murakkab jarayon ekanligi ushbu maqola davomida yaqqol ko'rindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, inflyatsiya turli omillar ta'sirida yuzaga keladi. Ba'zan talabning ortib ketishi sabab bo'lsa, ba'zan ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi yoki tashqi omillar — masalan, import narxlarining qimmatlashishi ham inflyatsiyani kuchaytiradi. Aynan shu jihati inflyatsiyani murakkablashtiradi, ya'ni uni faqat bitta sabab bilan tushuntirib bo'lmaydi. Shu sababli unga qarshi kurashishda ham yagona yechim yetarli bo'lmaydi.

Inflyatsiyaning eng sezilarli ta'siri, albatta, aholining kundalik hayotida namoyon bo'ladi. Narxlar oshgani sari odamlarning xarid qobiliyati pasayadi, ayniqsa doimiy daromadga ega bo'lgan qatlam uchun bu juda seziladi. Masalan, oziq-ovqat yoki kundalik iste'mol mahsulotlari narxining oshishi oilaviy byudjetga bevosita ta'sir qiladi. Shu sababli inflyatsiya faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy muammo sifatida ham qaraladi. Boshqa tomondan qaraganda, inflyatsiya ishlab chiqarish va biznes faoliyatiga ham ta'sir ko'rsatadi. Narxlarning tez-tez o'zgarib turishi tadbirkorlar uchun rejalashtirishni qiyinlashtiradi. Investorlar ham beqaror sharoitda ehtiyotkor bo'lib qoladi. Bu esa iqtisodiy o'sish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu bilan birga, inflyatsiyaning ijobiy jihatlari ham borligini inkor etib bo'lmaydi. Juda past darajadagi inflyatsiya iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi, ishlab chiqarishni kengaytirishga turtki beradi. Demak, eng to'g'ri yo'l — inflyatsiyani butunlay yo'q qilish emas, balki uni me'yoriy darajada ushlab turish hisoblanadi. O'zbekiston tajribasi ham shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda inflyatsiyani pasaytirish bo'yicha aniq choralar ko'rilmogda. Markaziy bank tomonidan olib borilayotgan pul-kredit siyosati, foiz stavkalarini tartibga solish, iqtisodiy islohotlar va ishlab chiqarishni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar inflyatsiyani bosqichma-bosqich kamaytirishga xizmat qilmoqda. Albatta, bu jarayon tez hal bo'ladigan masala emas, lekin izchil siyosat orqali ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Umuman olganda, inflyatsiyani samarali boshqarish uchun bir vaqtning o'zida bir nechta yo'nalishda ishlash zarur. Ya'ni pul-kredit siyosati bilan birga fiskal intizomni saqlash, ishlab chiqarishni rivojlantirish, bozor raqobatini kuchaytirish va aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlash muhim hisoblanadi. Faqat shu holatda iqtisodiy barqarorlikni saqlash va aholining turmush darajasini yaxshilash mumkin bo'ladi. Shunday qilib, inflyatsiya ustidan nazorat — bu faqat iqtisodiy masala emas, balki umumiy rivojlanish va barqarorlikni ta'minlashning muhim sharti ekanligini aytish mumkin.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mankiw N. G. *Principles of Economics*. – Boston: Cengage Learning, 2018.
2. Blanchard O. *Macroeconomics*. – Pearson Education Limited, 2017.
3. Samuelson P. A., Nordhaus W. D. *Economics*. – New York: McGraw-Hill, 2015.
4. Mishkin F. S. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. – Pearson, 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti. – <https://www.cbu.uz>
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari. – <https://stat.uz>
7. O‘zbekiston Respublikasi “Markaziy bank to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
8. International Monetary Fund (IMF). *World Economic Outlook Report*. – 2023.
9. World Bank. *Global Economic Prospects*. – Washington DC, 2023.
10. Krugman P., Wells R. *Macroeconomics*. – Worth Publishers, 2018